

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»

Торган Маріанна Миколаївна

УДК: 378.013+658.3+379

**ПІДГОТОВКА МЕНЕДЖЕРІВ ОСВІТИ ДО ЗДІЙСНЕННЯ
КОНТРОЛЬНО-ДІАГНОСТИЧНИХ ФУНКЦІЙ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Одеса – 2012

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, доцент
Корнещук Вікторія Вікторівна,
Одеський національний політехнічний
університет, завідувач кафедри соціальної

роботи та кадрового менеджменту
Офіційні опоненти – доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України
Кузьмінський Анатолій Іванович,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького,
ректор

кандидат педагогічних наук, доцент
Федірчик Тетяна Дмитрівна,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, доцент кафедри
педагогіки і методики початкової освіти

Захист відбудеться «27» січня 2012 р. о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д41.053.01 при Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» за адресою: 65029, м. Одеса, вул. Ніщинського, 1.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» за адресою: 65020, м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 36.

Автореферат розісланий «20» грудня 2011 р.

Учений секретар

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. Одним із стратегічних завдань модернізації системи вищої освіти, окреслених у Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки та інших документах, є її інтеграція в європейський і світовий соціокультурний простір, що вимагає якісної підготовки майбутніх менеджерів освіти до професійної діяльності. Спеціальна підготовка керівного складу освітянської галузі є проблемою важливою і невідкладною для розв'язання, оскільки здебільшого керівники навчальних закладів, працівники районних, міських, обласних управлінь освіти є висококваліфікованими фахівцями із різних учительських спеціальностей, а тому не мають відповідної професійної підготовки до управління.

Умови сучасного освітнього простору характеризуються нестабільністю, зумовленою перетвореннями в довкіллі. Тому для менеджерів освіти важливого значення набувають уміння аналізувати, оцінювати і контролювати зовнішні зміни, чинники, які впливають на результат управлінської діяльності, що, у свою чергу, вимагає ефективної професійної підготовки менеджерів освіти до виконання контрольних-діагностичних функцій.

В останні десятиріччя об'єктом наукових інтересів виступають: менеджмент в освіті (Г. Єльнікова, А. Казакова, В. Крижко, А. Кузьмінський, Є. Павлютенков, В. Симонов та ін.), оцінка управлінської діяльності керівника школи (В. Зверева, Л. Кравченко, Е. Литвиненко, Т. Шамова та ін.), внутрішкільне керування та контроль (Ю. Конаржевський, Б. Худоминський та ін.), якість управління школою, діагностика, моніторинг (Л. Буркова, Л. Даниленко, Є. Заїка, М. Кондаков, А. Маслова, О. Моїсєєв, І. Підласий, В. Рєпкіна та ін.), принципи та методи управління (Т. Десятов, Л. Калініна, О. Коберник та ін.). Водночас у системі підготовки менеджерів освіти існують певні суперечності, а саме між:

- змістом підготовки менеджерів освіти і здатністю ефективно виконувати функції управлінської діяльності;
- новими вимогами до професійної діяльності керівників навчальних закладів та необхідним розробленням науково-теоретичної бази підготовки менеджерів освіти, яка б відповідала вимогам сучасних змін та трансформування в галузі освіти та національному, регіональному та місцевих рівнях.

Недостатня розробленість означеної проблеми, відсутність науково-обґрунтованого підходу до вивчення контрольно-діагностичних функцій менеджерів освіти зумовили вибір теми дисертаційного дослідження *«Підготовка менеджерів освіти до здійснення контрольно-діагностичних функцій»*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Наукове дослідження виконувалось відповідно до теми: «Теорія і практика формування професійно-комунікативної компетентності майбутніх фахівців» (№ 0109U000212), що входить до тематичного плану науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського». Автором досліджувався аспект формування контрольно-діагностичної компетентності менеджерів освіти.

Тему дисертації затверджено вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (протокол № 4 від 24 грудня 2009 р.) та Радою з координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології при НАПН України (протокол № 2 від 30 березня 2010 р.).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально апробувати педагогічні умови підготовки менеджерів освіти до здійснення контрольно-діагностичних функцій.

Завдання дослідження:

1. Розкрити сутність поняття «функціональна компетентність менеджерів освіти до здійснення контрольно-діагностичних функцій»; визначити його структуру; теоретично обґрунтувати сутність феномена «контрольно-діагностичні функції менеджерів освіти», визначити їх місце в системі управління; уточнити поняття «підготовка менеджерів освіти до здійснення контрольно-діагностичних функцій».

2. Визначити критерії, показники та схарактеризувати рівні сформованості функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольно-діагностичних функцій.

3. Визначити, теоретично обґрунтувати й експериментально апробувати педагогічні умови та методику формування функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольно-діагностичних функцій.

4. Розробити методику діагностування функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольно-діагностичних функцій.

Об'єкт дослідження – професійна діяльність менеджерів освіти.

Предмет дослідження – експериментальна методика підготовки менеджерів освіти до здійснення контрольньо-діагностичних функцій (на прикладі загальноосвітніх шкіл).

Гіпотеза дослідження – підготовка менеджерів освіти до здійснення контрольньо-діагностичних функцій буде ефективною, якщо реалізувати такі педагогічні умови: орієнтація змісту навчання на формування знань, необхідних менеджерам освіти для здійснення контрольньо-діагностичних функцій; упровадження в процес підготовки менеджерів освіти ситуаційного навчання щодо здійснення контрольньо-діагностичних функцій; залучення менеджерів освіти до здійснення контрольньо-діагностичних функцій у ситуаціях реальної управлінської діяльності.

Методи дослідження: для розв'язання завдань, перевірки гіпотези дослідження використано методи теоретичного рівня пізнання: аналіз і систематизація філософської, психолого-педагогічної і навчально-методичної літератури з метою визначення стану і теоретичного обґрунтування проблеми підготовки менеджерів освіти до здійснення контрольньо-діагностичних функцій, виокремлення педагогічних умов, що сприяють формуванню функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольньо-діагностичних функцій у ЗОШ. Методи емпіричного дослідження: опитування (анкетування) слухачів з метою виявлення стану підготовки менеджерів освіти до здійснення управлінських функцій; педагогічний експеримент (констатувальний і формувальний етапи) з метою перевірки ефективності виокремлених педагогічних умов формування функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольньо-діагностичних функцій; методи математичної статистики (статистична обробка результатів експериментальної роботи та їх інтерпретація) з метою перевірки достовірності результатів дослідження та підтвердження гіпотези.

База дослідження. Експериментально-дослідна робота проводилась на базі Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), Інституту лідерства та соціальних наук (м. Київ), Комунального закладу «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Запорізької обласної ради, Одеського обласного інституту вдосконалення вчителів. Експериментальним дослідженням було охоплено 393 особи. У формуальному експерименті взяли участь 197 слухачів.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що розкрито сутність поняття «функціональна компетентність менеджерів освіти до здійснення контрольньо-діагностичних функцій» як сукупність знань, умінь, навичок, професійно важливих якостей, що забезпечують ефективне виконання функцій внутрішкільного управління

відповідно до вимог управлінської діяльності; визначено структуру функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольної-діагностичних функцій, а саме: знання видів та форм контролю, етапів і методів проведення контролю та діагностики; вміння планувати контрольну та діагностичну діяльність у ЗОШ, здійснювати контроль за виконанням навчальних програм і планів, науково-методичною, виховною роботою у школі, діагностувати рівень навчальних досягнень учнів; прогностичні якості (аналітичність, спостережливість, прогностичність). Теоретично обґрунтовано сутність феномена «контрольно-діагностичні функції менеджерів освіти» як сукупність безперервних контролюючих дій, що дозволяють діагностувати, оцінювати та коригувати результати діяльності суб'єктів освітнього процесу під час внутрішкільного управління відповідно до певної ситуації, а також прогнозувати його подальший розвиток; визначено місце контрольної-діагностичних функцій у системі управління, критерії і показники функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольної-діагностичних функцій у ЗОШ: усвідомленість/неусвідомленість знань (показники: неформальність, особистісна значущість знань; оперативність, дієвість знань; перенесення знань); гнучкість/ригідність умінь (показники: здатність адаптуватися, пристосовуватися до ситуації; відповідність умінь нормам посадових обов'язків); усталеність/неусталеність вияву прогностичних якостей (показники: стабільність вияву, активізованість); схарактеризовано рівні функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольної-діагностичних функцій у ЗОШ (низький, середній, достатній); визначено, науково обґрунтовано та експериментально апробовано педагогічні умови формування функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольної-діагностичних функцій, а саме: орієнтація змісту навчання на формування знань, необхідних менеджерам освіти для здійснення контрольної-діагностичних функцій; запровадження в процес підготовки менеджерів освіти ситуаційного навчання щодо здійснення контрольної-діагностичних функцій; залучення менеджерів освіти до здійснення контрольної-діагностичних функцій у ситуаціях реальної управлінської діяльності.

Уточнено сутність поняття «підготовка менеджерів освіти до здійснення контрольної-діагностичних функцій». Набула подальшого розвитку методика фахової підготовки менеджерів освіти для реалізації контрольної-діагностичних функцій.

Практична значущість дослідження полягає у розробці методики діагностування функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольної-

діагностичних функцій; розробці й апробації спецкурсу «Контрольно-діагностичні функції в управлінні ЗОШ» у процесі післядипломної підготовки менеджерів освіти.

Результати дослідження можуть бути використані в роботі керівників загальноосвітніх навчальних закладів, а також у процесі професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації менеджерів освіти.

Результати дослідження впроваджено в навчальний процес у Державному закладі «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса) (акт про впровадження № 50-вн від 08.04.2011 р.), Одеському обласному інституті вдосконалення вчителів (акт про впровадження № 252 від 07.04.2011 р.), Комунальному закладі «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Запорізької обласної ради (акт про впровадження № 464 від 30.12.2010 р.), Інституті лідерства та соціальних наук (акт про впровадження від 12.05.2011 р.), Донецькому державному університеті управління (акт про впровадження від 17.05.2011 р.), Одеському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентові України (акт про впровадження № 01/13/430 від 16.05.2011 р.), Школі резерву Управління освітою Одеської міської ради (акт про впровадження № 946 від 17 березня 2011 року).

Достовірність результатів дослідження забезпечувалася методологічною і теоретичною обґрунтованістю вихідних концептуальних положень; використанням системи методів дослідження, адекватних об'єкту, предмету, меті, завданням дослідження; якісним і кількісним аналізом одержаних даних; експериментально-дослідною перевіркою висунутої гіпотези; статистичною обробкою даних експерименту.

Апробація результатів дослідження. Основні положення і результати дослідження доповідались: на міжнародних («Сучасні проблеми та перспективи розвитку регіональної освіти» (м. Одеса, 2009 р.), «Управління освітніми закладами: стан проблем, стратегії розвитку» (м. Одеса, 2010 р.), «Молодь в умовах нової соціальної перспективи» (м. Житомир, 2011 р.), «Управління в освіті» (м. Львів, 2011 р.); всеукраїнській «Оптимізація наукових досліджень – 2009» (м. Миколаїв, 2009 р.) науково-практичних конференціях.

Основні результати дослідження відображено у 17 публікаціях, з них 10 статей у фахових виданнях України.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Повний обсяг роботи 226 сторінок. Робота містить

10 таблиць, 8 рисунків, що займають 3 сторінки основного тексту. Додатки викладено на 44 сторінках. Список використаних джерел містить 224 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено об'єкт, предмет, мету, гіпотезу, завдання і методи дослідження, висвітлено наукову новизну одержаних результатів, їх практичне значення; подано відомості про апробацію, впровадження результатів дослідження і структуру дисертаційної роботи.

У першому розділі – **«Науково-теоретичні засади підготовки менеджерів освіти до здійснення контрольно-діагностичних функцій»** – проаналізовано специфіку управлінської діяльності менеджерів освіти; схарактеризовано функції управління в галузі освіти, визначено сутність і структуру функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольно-діагностичних функцій; подано аналіз стану підготовки менеджерів освіти до здійснення контрольно-діагностичних функцій у ЗОШ.

Аналіз та узагальнення результатів досліджень з проблем управлінської діяльності менеджерів освіти засвідчив, що немає одностайної думки авторів щодо визначення методів, принципів та рівнів управління. Дослідницьким шляхом доведено, що більшість науковців (Т. Десятов, Г. Єльнікова, О. Коберник, В. Крижко, Є. Павлютенков, Б. Тевлін, В. Федеров, Н. Чепурна) розглядають такі методи управління в освіті: організаційно-педагогічні, соціально-психологічні, економічні; щодо принципів, то вчені (Т. Бабенко, Т. Десятов, Г. Єльнікова, О. Коберник, В. Крижко, Є. Павлютенков, Б. Тевлін, Є. Хриков, Н. Чепурна) виокремлюють такі: принципи управління в освіті (принцип компетентності й відповідальності, конкретності та діловитості, перспективності та цілеспрямованості, оптимізації, економізації, спеціалізації, гуманізації, науковості, плановості, національної свідомості й патріотизму, оптимального співвідношення централізації і децентралізації). Рівні управління в освіті визначаються з урахуванням територіальних особливостей країни (Л. Кравченко), цілями освітньої системи (Д. Дзвінчук, В. Козаков), структури навчального закладу (О. Мармаза).

У дисертації розкрито сучасне розуміння поняття «менеджер освіти» з позиції професійного керівника освіти, який здобув відповідну підготовку (Л. Карамушка); особистості, яка здійснює роботу з вироблення й актуалізації таких психічних станів, якостей і властивостей людей, що є психологічним підґрунтям їхньої ефективної діяльності з досягнення поставленої управлінської мети (Н. Коломінський); керівника, який володіє професійними знаннями та вміннями для реалізації ефективного управління

в освіті (О. Мармаза). Під менеджером освіти розуміємо фахівця, який обіймає посаду певного управлінського рівня в освіті і володіє такими знаннями, вміннями, навичками, здобутими в результаті спеціальної підготовки (зокрема, в умовах післядипломної освіти), особистісними якостями, які забезпечують ефективність здійснення управлінських функцій відповідно до цієї посади.

Функції управління в освіті розуміємо як цілеспрямовані дії менеджера освіти, репрезентовані різновидами його управлінської діяльності, що забезпечують ефективний вплив на діяльність керованого об'єкта, в нашому випадку, – загальноосвітнього закладу.

Аналіз літератури з теорії управління в галузі освіти дозволив констатувати, що сьогодні є багато підходів щодо класифікації функцій менеджерів освіти, зокрема функцій внутрішкільного управління. Дотримуючись класифікації учених (М. Капустін, П. Третьяков, Т. Шамова), функції менеджерів освіти шкільного рівня було розподілено за групами: інформаційно-аналітичні (знання видів аналізу та інформації, методів аналізу, рівнів інформації, етапів аналізу інформації та обробки інформації для управління організацією; вміння використовувати різні види аналізу, проводити самоаналіз власної управлінської діяльності, розрізняти рівні інформації, визначати вид управлінської інформації), мотиваційно-цільові (знання з теорії мотивації, форм організації стимулювання, механізмів мотивації праці, видів стимулювання; вміння ефективно застосовувати різні засоби мотивації для стимулювання діяльності членів педагогічного колективу, використовувати механізми стимулювання підлеглих), планово-прогностичні (знання різновидів планування, основ, складових комплексно-цільового планування, видів аналізів, етапів складання аналітичних документів, методів аналітичної діяльності, сутності проектування та різновидів проектів; уміння застосовувати різні види планування, укладати комплексно-цільові програми, добирати вид аналізу і здійснювати безпосередньо аналіз, використовувати різні методи аналітичної діяльності та прогнозування діяльності закладів освіти, розробляти та впроваджувати соціально-педагогічні проекти), організаційно-виконавчі (знання методів організації управлінської діяльності в школі, організаційних структур, видів управлінських рішень, теорії прийняття управлінських рішень; уміння застосовувати методи організації управлінської діяльності в школі, враховуючи специфічність об'єкта і суб'єкта управління, організувати процес управління), контрольно-діагностичні (знання видів, форм, методів, етапів контролю, етапів діагностування; вміння планувати контрольну та діагностичну діяльність менеджерів освіти в ЗОШ, здійснювати контроль за: виконанням навчальних програм і планів, організацією індивідуального навчання школярів, науково-методичною роботою в

школі, виховною роботою в школі, діагностувати рівень навчальних досягнень учнів), регулятивно-корекційні (знання засобів регулювання внутрішкільного управління відповідно до ситуації; вміння коригувати методи і форми управління відповідно до ситуації, коригувати плани діяльності школи відповідно до результатів контролю і діагностики) функції. Виконання зазначених груп функцій передбачає наявність у фахівців таких якостей як: практичність розуму, товариськість, ініціативність, наполегливість, самовладання, працездатність, організованість, самостійність, спостережливість, прогностичність, аналітичність.

Науково-теоретичний аналіз різних тлумачень сутності понять «контроль», «діагностика», «функція» та їх специфічних особливостей дозволив визначити контрольно-діагностичні функції як сукупність безперервних контролюючих дій, що дозволяють діагностувати, оцінювати та коригувати результати діяльності суб'єктів освітнього процесу під час внутрішкільного управління відповідно до певної ситуації, а також прогнозувати його подальший розвиток.

До групи контрольно-діагностичних функцій увійшли: оцінювання педагогічних явищ; контроль за формуванням інформаційних потоків, що дає можливість визначити потрібну інформацію та засоби її збирання; використання методів контролю, відповідних їх об'єктам; забезпечення гнучкості та гласності системи контролю, системного та наукового діагностування; порівняння фактичного процесу з тим, що планується; виявлення відхилень фактичного стану процесу від запланованого; контроль за якістю планування діяльності класів, школи, секцій, виховної роботи, позашкільними закладами, роботою класних керівників; моніторинг напрямів внутрішкільного контролю.

Підготовку менеджерів освіти до здійснення контрольно-діагностичних функцій розглядаємо як цілеспрямований процес формування в умовах їхньої післядипломної освіти знань і вмінь у галузі контролю і діагностики у ЗОШ, прогностичних якостей, необхідних для виконання цих функцій.

Результат підготовки менеджерів освіти до виконання контрольно-діагностичних функцій вбачаємо у сформованості їхньої функціональної компетентності, яку розглядаємо як сукупність знань, умінь, навичок, професійно важливих якостей, що забезпечують ефективне виконання функцій внутрішкільного управління відповідно до вимог управлінської діяльності.

Структура функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольно-діагностичних функцій у ЗОШ складається зі знань щодо видів та форм контролю, етапів і методів проведення контролю та діагностики; вмінь: планувати

контрольну та діагностичну діяльність у ЗОШ, здійснювати контроль за виконанням навчальних програм і планів, науково-методичною, виховною роботою у школі, діагностувати рівень навчальних досягнень учнів; прогностичних якостей (аналітичність, спостережливість, прогностичність).

Експериментальна робота з проблеми дослідження зумовила необхідність виявлення стану підготовки менеджерів освіти до здійснення контрольно-діагностичних функцій у межах післядипломної освіти. Для цього було проаналізовано навчальні програми з підготовки менеджерів освіти за спеціальністю специфічних категорій 8.18010020 «Управління навчальним закладом», а також проведено пілотне діагностування менеджерів освіти. Аналіз програм дозволив дійти висновку, що підготовці менеджерів освіти до здійснення контролю у ЗОШ приділяється недостатньо уваги, підготовка до діагностування загалом непередбачена. Результати пілотного дослідження дозволили проранжувати функції внутрішкільного управління за ступенем підготовки менеджерів освіти щодо їх виконання, а саме: регулятивно-корекційні (4,02 бали), мотиваційно-цільові (3,88 бали), інформаційно-аналітичні (3,61 бали), планово-прогностичні (3,33 бали), контрольно-діагностичні (3,24 бали), організаційно-виконавчі (3,11 бали) функції.

Аналіз результатів пілотного дослідження засвідчив, що підготовка менеджерів освіти до здійснення контрольно-діагностичних функцій внутрішкільного управління є низькою, що, у свою чергу, зумовлює необхідність цілеспрямованого формування функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольно-діагностичних функцій у процесі їхньої підготовки.

У другому розділі – **«Експериментальне дослідження підготовки менеджерів освіти до здійснення контрольно-діагностичних функцій в ЗОШ»** – визначено і науково обґрунтовано педагогічні умови формування функціональної компетентності до здійснення контрольно-діагностичних функцій у процесі підготовки менеджерів освіти; подано критеріальний апарат і методику діагностування означеної компетентності; проаналізовано результати констатувального і прикінцевого зрізів щодо сформованості в менеджерів освіти функціональної компетентності до здійснення контрольно-діагностичних функцій у ЗОШ.

Критеріями та показниками функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольно-діагностичних функцій виступили: усвідомленість-неусвідомленість знань (показники: неформальність, особистісна значущість знань; оперативність, дієвість знань; перенесення знань), гнучкість-ригідність умінь (показники: здатність адаптуватися до ситуації та відповідність умінь нормам посадових обов'язків),

усталеність-неусталеність вияву прогностичних якостей (показники: стабільність вияву й активізація прогностичних якостей). На основі визначених критеріїв і показників схарактеризовано рівні сформованості функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольньо-діагностичних функцій у загальноосвітніх школах: низький, середній, достатній.

Низький рівень функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольньо-діагностичних функцій характеризується недостатньою обізнаністю з інструментарієм контрольньо-діагностичних функцій; невмінням правильно встановити логічну послідовність етапів здійснення контролю за видами та формами. Менеджери освіти не вміють використовувати знання у нових ситуаціях, не здатні оперативно переносити їх на різні управлінські ситуації, планувати контрольну та діагностичну діяльність у ЗОШ за різними напрямками, їх уміння є ригідними. У менеджерів освіти цього рівня виникають проблеми при укладанні графіку внутрішкільного контролю та діагностики на навчальний рік за новим зразком, плану заходів щодо здійснення контролю за самоосвітою співробітників, зазначаючи форми контролю, алгоритму контрольньо-аналітичної діяльності адміністрації школи за роботою класного керівника за зразком, план-графіку контролю на квартал із урахуванням напрямів внутрішкільного контролю за зразком, якістю, успішністю та неуспішністю учнів. Професійно важливі якості менеджерів освіти цього рівня є неусталеними, вони не вміють спостерігати, аналізувати та прогнозувати подальші результати.

Середній рівень функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольньо-діагностичних функцій характеризується поверховою обізнаністю з інструментарієм контрольньо-діагностичних функцій; вмінням правильно встановити логічну послідовність етапів здійснення контролю за видами та формами, водночас при цьому спостерігаються окремі помилки. Менеджери освіти цього рівня не завжди вміють використовувати знання у нових ситуаціях, вони не здатні оперативно переносити їх на різні управлінські ситуації, планувати контрольну та діагностичну діяльність у ЗОШ за різними напрямками, діагностувати навчальні досягнення учнів без помилок. У менеджерів освіти цього рівня професійно важливі якості не завжди проявляються під час розв'язання певних управлінських ситуацій.

Достатній рівень функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольньо-діагностичних функцій характеризується обізнаністю з інструментарієм контрольньо-діагностичних функцій; вмінням правильно встановити логічну послідовність етапів здійснення контролю за видами та формами; їхні знання є дієвими. Менеджери

освіти цього рівня вміють застосовувати знання в ситуаціях з новими умовами, вони здатні оперативно переносити їх на різні управлінські ситуації, планувати контрольну та діагностичну діяльність у ЗОШ за різними напрямками. Менеджери освіти вміють: укладати графік внутрішкільного контролю та діагностики на навчальний рік за новим зразком; складати план заходів щодо здійснення контролю за самоосвітою співробітників, зазначаючи форми контролю; укладати алгоритм контрольної-аналітичної діяльності адміністрації школи за роботою класного керівника за зразком; вираховувати якість, успішність та неуспішність учнів; укладати план-графік контролю на квартал із урахуванням напрямів внутрішкільного контролю. Професійно важливі якості менеджерів освіти цього рівня є усталеними: під час розв'язання певних управлінських ситуацій вони вміють спостерігати, аналізувати та прогнозувати подальші результати.

Діагностування функціональної компетентності менеджерів освіти щодо здійснення контрольної-діагностичних функцій здійснювалося за допомогою спеціально розробленого тесту. Серії завдань «А», «В» тесту відповідали першому критерію «усвідомленість/неусвідомленість знань», серія завдань «С» – критерію «гнучкість/ригідність умінь». Критерію «усталеність/неусталеність вияву прогностичних якостей» – психологічні методики «Прогностична задача» (Л. Регуша, Н. Сомової), «Спостережливість» (О. Щебетенко).

Кількісний аналіз рівнів сформованості функціональної компетентності менеджерів освіти здійснювався шляхом застосування відповідного математичного апарату, що дозволив звести результати діагностування за різними методиками до єдиної шкали вимірювання. Низькому рівню відповідало кількісне значення функціональної компетентності до здійснення контрольної-діагностичних функцій у межах від 0 до 46 балів; середньому – від 47 до 65 балів; достатньому – від 66 до 100 балів.

Результати констатувального експерименту засвідчили, що на достатньому рівні функціональної компетентності до здійснення контрольної-діагностичних функцій знаходилися 10,34 % менеджерів освіти КГ і 10,04 % – ЕГ; на середньому – 19,74 % менеджерів освіти КГ і 17,12 % – ЕГ; на низькому – 69,92 % менеджерів освіти КГ і 72,84 % – ЕГ, тобто показники КГ у порівнянні з показниками ЕГ істотно не відрізнялися, що забезпечувало достовірність результатів формуального експерименту.

Педагогічними умовами формування функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольної-діагностичних функцій виступили: орієнтація змісту навчання на формування знань, необхідних менеджерам освіти для здійснення контрольної-діагностичних функцій; упровадження в процес підготовки менеджерів освіти

ситуаційного навчання щодо здійснення контрольної-діагностичних функцій; залучення менеджерів освіти до здійснення контрольної-діагностичних функцій у ситуаціях реальної управлінської діяльності.

Відповідно до першої педагогічної умови – орієнтація змісту навчання на формування знань, необхідних менеджерам освіти для здійснення контрольної-діагностичних функцій було вдосконалено програми підготовки та перепідготовки менеджерів освіти, зокрема зорієнтовано зміст навчання на формування знань, необхідних менеджерам освіти для здійснення контрольної-діагностичних функцій, а саме знання: базової специфіки (термінології, специфічних фактів); способів та методів оперування базовою специфікою (правил, логічних послідовностей, класифікацій); теоретичних основ базової специфіки (принципів, узагальнень, теорій та структур). Окрім цього було розроблено спецкурс «Контроль-діагностичні функції в управлінні ЗОШ», що передбачав 2 кредити навчального часу – 72 години і був спрямований на формування функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольної-діагностичних функцій. Було проведено лекції-презентації, які були спрямовані на систематизацію знань щодо функцій внутрішкільного управління; видів, типів та методів контролю, інструментарію, що використовується у процесі його проведення.

Друга педагогічна умова – впровадження у процес підготовки менеджерів освіти ситуаційного навчання щодо здійснення контрольної-діагностичних функцій реалізовувалася на практичних заняттях спецкурсу, що передбачали: розвиток професійно важливих, зокрема прогностичних якостей; формування вмінь організовувати контроль за діяльністю підлеглих, за навчально-методичною роботою у ЗОШ, виконанням програм і планів, використанням часу варіативної частини навчального плану; за рівнем знань, умінь, навичок учнів та організацією індивідуального навчання школярів; виховною роботою в школі та відвідуванням учнями школи; роботою класних керівників; якістю уроків у школі; здійснювати діагностування в ЗОШ.

На практичних заняттях широко використовувалися брейн-стормінг «Прогностичні якості менеджерів освіти», ділові ігри «Організація контролю за методичною роботою у ЗОШ», «План проведення управлінського моніторингу», дискусії «Організація контролю за діяльністю підлеглих», «Контроль за якістю уроків у ЗОШ» та аналіз конкретних ситуацій «Самоконтроль як умова розвитку професійно важливих якостей менеджерів освіти», «Діагностична функція в управлінні ЗОШ», «Контроль за результативністю роботи педагогічних кадрів», «Моніторинг якості навчальних досягнень учнів» та ін.

Третя педагогічна умова – залучення менеджерів освіти до здійснення контрольно-діагностичних функцій в ситуаціях реальної управлінської діяльності реалізовувалася таким чином: під час управлінської практики слухачі аналізували зміст і організацію навчально-виховного процесу, ведення відповідної документації, знайомились із графіками здійснення контрольно-діагностичних функцій ЗОШ за різними напрямками роботи, а саме: за виконанням навчальних програм і планів (використання годин варіативної частини навчального плану; організація індивідуального навчання школярів); науково-методичною роботою в школі (атестація, самоосвіта, якість уроків); виховною роботою в школі (відвідування учнями школи, здійснення педагогічного всеобучу батьків, робота класних керівників). Також слухачі відвідували уроки, наради та інші заходи для виявлення методів, видів, типів контролю, діагностики та моніторингу, що використовуються у ЗОШ. На управлінській практиці слухачі аналізували та визначали структуру управління навчальним закладом, відповідно до якої склали схему здійснення контролю і діагностики. Результати проведеного аналізу здійснення контрольно-діагностичних функцій слухачі висвітлювали у звітах про управлінську практику, рекомендаціях щодо поліпшення основних напрямків роботи установи або структурного підрозділу (власна модель). Таким чином забезпечувалося комплексне впровадження запропонованих педагогічних умов.

Порівняльну усереднену характеристику рівнів сформованості функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольно-діагностичних функцій у КГ і ЕГ до і після формувального експерименту подано у таблиці.

Таблиця

Порівняльна узагальнена характеристика рівнів сформованості функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольно-діагностичних функцій (у %)

Рівні компетентності	Експериментальні групи (ЕГ)		Контрольні групи (КГ)	
	до формувального експерименту	після формувального експерименту	до формувального експерименту	після формувального експерименту
Достатній	10,04	48,41	10,34	13,23
Середній	17,12	44,94	19,74	35,81
Низький	72,84	6,65	69,92	50,96

Як свідчить таблиця, розподіл менеджерів освіти за рівнями сформованості функціональної компетентності до здійснення контрольньо-діагностичних функцій суттєво змінився в ЕГ: кількість менеджерів освіти з достатнім рівнем функціональної компетентності до здійснення контрольньо-діагностичних функцій зросла з 10,04 % до 48,41 %, а з середнім – з 17,12 % до 44,94 %.

Такі зміни, у свою чергу, призвели до суттєвого зменшення кількості менеджерів освіти із низьким рівнем функціональної компетентності до здійснення контрольньо-діагностичних функцій (з 72,84 % до 6,65 %). Показники рівнів сформованості функціональної компетентності до здійснення контрольньо-діагностичних функцій у КГ також змінились на краще: кількість менеджерів освіти з достатнім рівнем збільшилась з 10,34 % до 13,23 %, із середнім – з 19,74 % до 35,81 %, із низьким – з 69,92 % до 50,96 %.

Отже, позитивні зміни, що відбулися на прикінцевому етапі експерименту в ЕК виявилися більш суттєвими, ніж у КГ.

Для перевірки статистичної значущості позитивних зрушень у процесі формування функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольньо-діагностичних функцій в ЗОШ проведена статистична обробка отриманих на констатувальному й контрольному етапах кількісних результатів її оцінювання. Різниця між результатами діагностування слухачів контрольних і експериментальних груп була статистично значущою на рівні $\alpha = 0,05$; різниця між сформованістю функціональної компетентності слухачів до здійснення контрольньо-діагностичних функцій експериментальних груп до й після формувального експерименту виявилася статистично значущою на рівні $\alpha = 0,001$; різниця між сформованістю функціональної компетентності слухачів до здійснення контрольньо-діагностичних функцій контрольних груп до й після дослідно-експериментальної роботи не була статистично значущою, що підтвердило гіпотезу дослідження і ефективність запропонованих педагогічних умов формування функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольньо-діагностичних функцій у ЗОШ.

У **висновках** подано результати дослідження, основні з них такі:

У дисертаційному дослідженні обґрунтовано теоретичні та методичні засади формування функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольньо-діагностичних функцій, розкрито сутність поняття «контрольно-діагностичні функції», «підготовка менеджерів освіти до здійснення контрольньо-діагностичних функцій», визначено педагогічні умови, що забезпечують формування функціональної

компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольньо-діагностичних функцій у ЗОШ.

1. Менеджера освіти характеризуємо як фахівця, що обіймає посаду певного управлінського рівня в освіті і володіє такими знаннями, вміннями, навичками, здобутими в результаті спеціальної підготовки (зокрема, в умовах післядипломної освіти), особистісними якостями, що забезпечують ефективність здійснення управлінських функцій відповідно до цієї посади.

Функції управління в освіті визначаємо як цілеспрямовані дії менеджера освіти, репрезентовані різновидами його управлінської діяльності, що забезпечують ефективний вплив на діяльність керованого об'єкта, в нашому випадку, – загальноосвітнього закладу. Так, функціями менеджерів освіти шкільного рівня виявлено: інформаційно-аналітичні, планово-прогностичні, мотиваційно-цільові, контрольньо-діагностичні, регулятивно-корекційні, організаційно-виконавчі.

Під контрольньо-діагностичними функціями менеджерів освіти розуміємо сукупність системних контролюючих дій, що дозволяють діагностувати, оцінювати та коригувати результати діяльності суб'єктів освітнього процесу під час внутрішкільного управління відповідно до певної ситуації, а також прогнозувати його подальший розвиток.

2. Функціональна компетентність є результатом цілеспрямованої професійної підготовки менеджерів освіти до здійснення управлінських функцій, яку визначаємо як сукупність знань, умінь, навичок, професійно важливих якостей, що забезпечують ефективне виконання функцій внутрішкільного управління, відповідно до вимог, які висуває управлінська діяльність до його особистості.

Структура функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольньо-діагностичних функцій складається зі знань щодо видів та форм контролю, етапів і методів проведення контролю та діагностики; вмінь: планувати контрольну та діагностичну діяльність у ЗОШ, здійснювати контроль за виконанням навчальних програм і планів, науково-методичною, виховною роботою у школі, діагностувати рівень навчальних досягнень учнів; прогностичних якостей.

3. Критеріями сформованості функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольньо-діагностичних функцій виступили: усвідомленість/неусвідомленість знань (із показниками: неформальність, особистісна значущість знань; оперативність, дієвість знань; перенесення знань); гнучкість/ригідність умінь (із показниками: здатність адаптуватися, пристосовуватися до ситуації; відповідність умінь нормам посадових обов'язків); усталеність/неусталеність вияву прогностичних

якостей (із показниками: стабільність вияву цих якостей; активізованість якостей). На підставі визначених критеріїв і показників схарактеризовано рівні функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольної-діагностичних функцій: низький, середній, достатній.

4. Педагогічними умовами формування функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольної-діагностичних функцій обрано: орієнтація змісту навчання на формування знань, необхідних менеджерам освіти для здійснення контрольної-діагностичних функцій; упровадження в процес підготовки менеджерів освіти ситуаційного навчання щодо здійснення контрольної-діагностичних функцій; залучення менеджерів освіти до здійснення контрольної-діагностичних функцій в ситуаціях реальної управлінської діяльності.

Експериментальна методика передбачала формування функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольної-діагностичних функцій, яка реалізовувалася у межах спецкурсу «Контроль-діагностичні функції в управлінні ЗОШ». Перша педагогічна умова забезпечувалася проведенням лекцій-презентацій, що сприяли систематизації знань з функцій внутрішнього управління, формуванню обізнаності слухачів з видами, типами та методами контролю, з інструментарієм, що може бути використаний у процесі його проведення. Друга – проведенням практичних занять, які сприяли розвитку професійно важливих якостей менеджерів освіти та удосконалення їх вмінь та навичок, необхідних для здійснення контрольної-діагностичних функцій. Третя – проведенням управлінської практики, на якій менеджери освіти використовували набуті знання, вміння та якості для здійснення контрольної-діагностичних функцій.

5. Реалізація педагогічних умов формування функціональної компетентності до здійснення контрольної-діагностичних функцій засвідчила значні позитивні зміни у менеджерів освіти експериментальних груп. Достатнього рівня функціональної компетентності до здійснення контрольної-діагностичних функцій в ЕГ досягли 48,41 % менеджерів освіти, у КГ – 13,23 %; на середньому рівні в ЕГ виявлено – 44,94 % слухачів, у КГ – 35,81 %; на низькому рівні в ЕГ залишилося – 6,65 %, у КГ – 50,96 %.

Проведене теоретично-експериментальне дослідження дає можливість вирішувати питання формування функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольної-діагностичних функцій. Результати не вичерпують усієї повноти їх висвітлення і не претендують на всебічне розкриття означеної проблеми. Перспективи подальших досліджень убачаємо у вивченні проблем оцінки ефективності контролю та діагностики в загальноосвітніх школах.

Основні положення дисертаційного дослідження викладено в таких **публікаціях автора**:

1. Торган М. М. Аналіз стану підготовки менеджерів освіти до виконання професійних функцій [Електронний ресурс] / М. М. Торган // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького. – Хмельницький, 2010. – Випуск 1. – Режим доступу до журналу: http://www.nbuuv.gov.ua/e-journals/Vnadps/2010_1/10tmmvpf.pdf
2. Торган М. М. Дослідження напрямів удосконалення процесу управління в освіті / М. М. Торган // Наука і освіта. – 2009. – № 3. – С. 67-70.
3. Торган М. М. Контрольно-діагностичні функції менеджерів внутрішкільного управління / М. М. Торган // Наукові записки Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова: зб. наук. пр. – Серія: Педагогічні та історичні науки. – Випуск 88 : / за ред. : Л. Л. Макаренко. – К.: Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2010. – С. 187- 193.
4. Торган М. М. Професійно важливі якості менеджерів освіти / М. М. Торган // Проблеми сучасної педагогічної освіти. – Випуск 32, Ч. 1. – Ялта, 2011. – С. 183-186.
5. Торган М. М. Специфіка управлінської діяльності в освіті / М. М. Торган // Зб. наук. пр. Серія: Педагогічні та психологічні науки. – Випуск 53 / Державна прикордонна служба України Національної академії Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького. – Хмельницький: Вид-во НАДПСУ, 2010. – С. 115 – 117.
6. Торган М. М. Структура функціональної компетентності менеджерів освіти / М. М. Торган // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – Випуск 10 (63) : зб. наук. пр. / За ред. Т. І. Сущенко. – Запоріжжя, 2010. – С. 187-193.
7. Торган М. М. Формування функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольно-діагностичних функцій в ЗОШ / М. М. Торган // Народна освіта. – Біла Церква, 2011. – Випуск 2 (14). – Режим доступу до журналу: <http://www.nbuuv.gov.ua/e-journals/NarOsv/2011-2/11tmmfzs.htm>
8. Торган М. М. Критеріальний апарат з діагностування функціональної компетентності менеджерів внутрішкільного управління до здійснення контрольно-діагностичних функцій / М. М. Торган // Педагогічний альманах: зб. наук. пр. – Випуск 11– Херсон, 2011. – С. 203-207.
9. Торган М. М. Методика діагностування функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольно-діагностичних функцій / М. М. Торган // Нова педагогічна думка. – № 2. – Рівне, 2011. – С. 42- 44 .

10. Торган М. М. Результати педагогічного експерименту з формування функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольно-діагностичних функцій у ЗОШ / М. М. Торган // Наука і освіта. – Одеса, 2011. – № 5. – С. 54-56.
11. Торган М. М. Аналіз підготовленості менеджерів освіти до здійснення управлінських функцій: матеріали V міжнар. науково-практ. конф. [«Управління в освіті»], (Львів, 14-16 квітня 2011 р.) / Ред. кол.: Л. Д. Кизименко (відп. ред.). – Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2011. – С. 318-319.
12. Торган М. М. Критеріальний підхід до оцінки функціональної компетентності менеджерів освіти: матеріали XIII міжнар. науково-практ. конф. [«Молодь в умовах нової соціальної перспективи»], (Житомир, 24-25 березня 2011 р.) / Ред. кол.: О. М. Дікова-Фаворська та ін. – Житомир, 2011. – С. 305-306.
13. Торган М. М. Особливості контрольно-діагностичних функцій внутрішкільного управління: матеріали міжнар. науково-практ. студентської конф. [«Сучасні проблеми та перспективи розвитку регіональної освіти»], (Одеса, 30 жовтня 2009 р.) / Ред. кол.: О. О. Біла. – Одеса: Вид-во ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2009. – С. 61-62.
14. Торган М. М. Оцінно-контрольна діяльність в освіті: матеріали всеукр. науково-практ. конф. [«Оптимізація наукових досліджень – 2009»], (Миколаїв, 17 червня 2009 р.) / В. В. Івата, С. А. Ткаченко (відпов. за випуск). – Миколаїв: НУК, 2009. – С. 168-169.
15. Торган М. М. Функціональний підхід до визначення компетентності менеджерів освіти: матеріали міжнар. науково-практ. конф. [«Управління освітніми закладами: стан проблем, стратегії розвитку»], (Одеса, 29 жовтня 2010 р.) / Ред. кол.: В. М. Гладкова та ін. – Одеса: Вид-во ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2010. – С. 14-16.
16. Торган М.М. Моніторинг та оцінювання в освіті: [практикум] / М. М. Торган. – Одеса: ПНПУ імені К.Д.Ушинського, 2010. – 50 с.
17. Торган М. М. Контрольно-діагностичні функції в управлінні ЗОШ: [навчальний посібник] / М. М. Торган. – Одеса: «ВМВ», 2011. – 120 с.

Анотація

Торган М. М. Підготовка менеджерів освіти до здійснення контрольно-діагностичних функцій. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти. – Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», МОНмолодьспорту України. – Одеса, 2012.

У дисертації вперше розкрито сутність феномена «контрольно-діагностичні функції менеджерів освіти», визначено структуру, критерії і показники функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольно-діагностичних функцій у ЗОШ: усвідомленість-неусвідомленість знань (показники: неформальність, особистісна значущість знань; оперативність, дієвість знань; перенесення знань); гнучкість-ригідність умінь (показники: здатність адаптуватися, пристосовуватися до ситуації; відповідність умінь нормам посадових обов'язків); усталеність-неусталеність вияву прогностичних якостей (показники: стабільність вияву, активізованість); схарактеризовано рівні функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольно-діагностичних функцій у ЗОШ (низький, середній, достатній); визначено, науково обґрунтовано та експериментально апробовано педагогічні умови і методика формування функціональної компетентності менеджерів освіти до здійснення контрольно-діагностичних функцій. Матеріали дослідження знайшли практичне відображення в розробленому спецкурсі «Контрольно-діагностичні функції в управлінні ЗОШ», який було запроваджено на формувальному етапі експерименту.

Ключові слова: менеджер, освіта, управління, контрольно-діагностичні функції, функціональна компетентність.

Анотація

Торган М.М. Подготовка менеджеров образования к выполнению контрольно-диагностических функций. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального образования. – Государственное учреждение «Южно-Украинский национальный педагогический университет имени К.Д.Ушинского», МОНмолодѣжьспорта Украины. – Одесса, 2012.

В диссертации теоретически обоснованы и апробированы педагогические условия подготовки менеджеров образования к выполнению контрольно-диагностических функций.

Впервые определена сущность понятия «контрольно-диагностические функции менеджеров образования», под которыми понимаем совокупность непрерывных контролирующих действий, что позволяют диагностировать, оценивать и корректировать результаты деятельности субъектов образовательного процесса во внутришкольном управлении относительно определённой ситуации, а также прогнозировать его дальнейшее развитие. Менеджер образования – специалист, который занимает должность определённого управленческого уровня в образовании и владеет такими знаниями,

умениями, навыками, приобретёнными в результате специальной подготовки (в частности, в условиях последиplomного образования), личностными качествами, которые обеспечивают эффективность выполнения управленческих функций согласно занимаемой должности. Функции управления в образовании – целенаправленные действия менеджера образования, представленные видами его управленческой деятельности, которые обеспечивают эффективное влияние на деятельность управляемого объекта, в нашем случае, – общеобразовательного учреждения. Функциональная компетентность менеджера образования по выполнению контрольно-диагностических функций – это совокупность знаний, умений, навыков, профессионально важных качеств, которые обеспечивают эффективное выполнение функций внутришкольного управления, в соответствии с требованиями, выдвигаемыми управленческой деятельностью к его личности. Функциональная компетентность является результатом целенаправленной профессиональной подготовки менеджеров образования к выполнению управленческих функций.

Определены, научно обоснованы и экспериментально апробированы педагогические условия формирования функциональной компетентности менеджеров образования к выполнению контрольно-диагностических функций, а именно: ориентация содержания обучения на формирование знаний, необходимых менеджерам образования для выполнения контрольно-диагностических функций; внедрение в процесс подготовки менеджеров образования ситуационного обучения по выполнению контрольно-диагностических функций; приобщение менеджеров образования к выполнению контрольно-диагностических функций в ситуациях реальной управленческой деятельности.

Реализация указанных педагогических условий проходила в рамках разработанного спецкурса «Контрольно-диагностические функции в управлении ООШ» (предусматривает 2 кредита учебной нагрузки – 72 часа), что гармонично дополняло подготовку менеджеров образования по проанализированным учебным программам и был направлен на формирование их функциональной компетентности к выполнению контрольно-диагностических функций.

Определены и научно обоснованы критерии и показатели функциональной компетентности менеджеров образования к выполнению контрольно-диагностических функций в ООШ: осознанность-неосознанность знаний (показатели: неформальность, личностная значимость знаний; оперативность, применение знаний; перенос знаний); гибкость-ригидность умений (показатели: способность адаптироваться к ситуации,

соответствие умений нормам должностных обязанностей); устойчивость-неустойчивость проявления прогностических качеств (показатели: стабильность проявления, активизация); определены и охарактеризованы уровни функциональной компетентности менеджеров образования к выполнению контрольно-диагностических функций в ООШ (низкий, средний, достаточный).

Результаты сравнительного анализа подготовки менеджеров образования по выполнению контрольно-диагностических функций засвидетельствовали значительные положительные изменения у слушателей экспериментальных групп, что позволило сделать вывод об эффективности внедрения предложенных педагогических условий.

Ключевые слова: менеджер, образование, управление, контрольно-диагностические функции, функциональная компетентность.

Annotation

Torgan M. M. Education Managers' Training for Fulfilling Control-Diagnostic Functions. – Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Pedagogical Studies. Speciality 13.00.04 – Theory and Methodology of Professional Education. – State Institution “South-Ukrainian National Pedagogical University named after K.D.Ushinskiy”, Ministry of Education, Science, Youth and Sports of Ukraine. – Odessa, 2012.

The thesis deals with the problem of education managers' training for fulfilling control-diagnostic functions. The essence of the phenomenon “control-diagnostic functions of education managers” has been revealed. The structure, efficiency criteria and evaluative indicators of education managers' functional competency for fulfilling control-diagnostic functions in secondary schools: knowledge consciousness – unconsciousness (indicators: informality, personal knowledge significance; efficiency, knowledge efficacy; knowledge transference); skills flexibility – rigidity (indicators: ability to adapt to the situation; skills conformity to the standards of official duties); stability – instability of prognostic qualities display (indicators: stability of display, activity) have been defined.

The levels of education managers' functional competency for fulfilling control-diagnostic functions in secondary schools (high, average, low) have been determined. The pedagogical conditions of developing education managers' functional competency for fulfilling control-diagnostic functions have been scientifically grounded, elaborated and verified.

The practical materials of the thesis have been included into the special course of experimental teaching “Control-diagnostic functions in secondary schools management” which was applied in practice at the formation stage of experiment.

Key words: education manager, management functions in education, control-diagnostic functions, functional competency.